

Axmadjonova Muslimaxon Anvarjon qizi

*Namangan davlat universiteti filologiya fakulteti o'zbek tili
yo'nalishi 4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqola nutq uslubi, uslubiy bo'yoqlar va asar tili mavzusida yozilgan. Unda nutq uslubining asosiy tamoyillari va uslubiy bo'yoqlarni asar tiliga ta'siri chuqur tahlil qilinadi. Muallif uslubi va uning badiiy matn yaratishdagi ahamiyati o'rganilib, uslubiy vositalarning – metafora, epitet, allegoriya kabi uslublarning badiiy asarda qanday qo'llanilishi va ularning matn mazmunini boyitishdagi roli ko'rsatiladi. Maqola o'quvchilarga asar tili va uslubining o'ziga xos xususiyatlarini chuqurroq anglashga va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'z: metafora, epitet, allegoriya, badiiy uslub, tahlil, uslubiy bo'yoq, badiiy vositalar, asar tili, badiiy til, milliy til.

Til va adabiyotshunoslik fanlari doirasida nutq uslubi, uslubiy bo'yoq va asar tili masalalari muhim mavzulardan biridir. Nutq uslubi asarning estetik qiymatini belgilaydi va o'quvchiga muallifning fikrini ta'sirchan shaklda etkazishga xizmat qiladi. Bu vositalar adabiy asarning hissiy va ma'noviy jihatlarini ochib beradi. Asar tili esa muallifning uslubini, uning ijodiy mahoratini aks ettiruvchi asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi. Tilning uslubiy xususiyatlari nafaqat muallifning yondashuvini ifodalaydi, balki asarning mazmunini to'laqonli anglash uchun ham asos yaratadi.

Ushbu maqola nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarning adabiy asarlardagi o'rnini chuqurroq tushunishga bag'ishlangan. Uslubiy bo'yoqlar – bu tilning ekspressiv imkoniyatlarini oshiruvchi vositalar bo'lib, o'quvchiga asar mazmunini boyitilgan, ta'sirchan shaklda etkazadi. Metafora, epitet, allegoriya kabi badiiy vositalar asar tilini nafaqat boyitadi, balki o'quvchining tasavvurini kengaytiradi va hissiyotlarini uyg'otadi. Nutq uslubi esa muallifning individual ijodiy yondashuvini aks ettiruvchi jihat sifatida namoyon bo'ladi. Bunda til vositalarining tanlovi, so'zlarning joylanishi va ularning semantik yukini to'liq ochib berish muhim ahamiyatga ega.

Nutq uslubini va uslubiy bo'yoqlarni o'rganish asar mazmunini to'g'ri talqin qilishda, muallifning ijodiy niyatini va asarning umumiy ruhini anglashda katta ahamiyatga ega. Badiiy asarlar tili va uslubi o'quvchining asarni qanday qabul qilishiga va uning mazmunini qanday tushunishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Uslubiy vositalar matnni estetik jihatdan boyitadi, unga chuqur ma'nolar kiritadi va o'quvchining fikrini faollashtiradi. Shuning uchun nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarni tahlil qilish, ularning asar tili va uslubidagi o'rnini o'rganish, matnni kengroq talqin qilishga yordam beradi. Maqolada turli adabiy janrlardagi asarlarning uslubiy jihatlarini, badiiy vositalarning qo'llanilishi va ularning muallif tomonidan qanday maqsadlarda ishlatilgani ko'rib

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

chiqiladi. Bu tahliliy yondashuv orqali asarning uslubi va tili o'quvchi uchun yanada tushunarliroq bo'ladi. Nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarni tushunish esa asar maqsadini, uning ifoda uslublarini va o'quvchiga ta'sirini to'g'ri anglash uchun zarurdir. Til va adabiyotshunoslik fanlari doirasida nutq uslubi, uslubiy bo'yoq va asar tili masalalari muhim mavzulardan biridir. Nutq uslubi asarning estetik qiymatini belgilaydi va o'quvchiga muallifning fikrini ta'sirchan shaklda etkazishga xizmat qiladi. Bu vositalar adabiy asarning hissiy va ma'noviy jihatlarini ochib beradi. Asar tili esa muallifning uslubini, uning ijodiy mahoratini aks ettiruvchi asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi. Tilning uslubiy xususiyatlari nafaqat muallifning yondashuvini ifodalaydi, balki asarning mazmunini to'laqonli anglash uchun ham asos yaratadi.

Nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarning adabiy asarlardagi o'rnini chuqurroq tushunishga bag'ishlangan. Uslubiy bo'yoqlar – bu tilning ekspressiv imkoniyatlarini oshiruvchi vositalar bo'lib, o'quvchiga asar mazmunini boyitilgan, ta'sirchan shaklda etkazadi. Metafora, epitet, allegoriya kabi badiiy vositalar asar tilini nafaqat boyitadi, balki o'quvchining tasavvurini kengaytiradi va hissiyotlarini uyg'otadi. Nutq uslubi esa muallifning individual ijodiy yondashuvini aks ettiruvchi jihat sifatida namoyon bo'ladi. Bunda til vositalarining tanlovi, so'zlarning joylanishi va ularning semantik yukini to'liq ochib berish muhim ahamiyatga ega.

Nutq uslubini va uslubiy bo'yoqlarni o'rganish asar mazmunini to'g'ri talqin qilishda, muallifning ijodiy niyatini va asarning umumiy ruhini anglashda katta ahamiyatga ega. Badiiy asarlar tili va uslubi o'quvchining asarni qanday qabul qilishiga va uning mazmunini qanday tushunishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Uslubiy vositalar matnni estetik jihatdan boyitadi, unga chuqur ma'nolar kiritadi va o'quvchining fikrini faollashtiradi. Shuning uchun nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarni tahlil qilish, ularning asar tili va uslubidagi o'rnini o'rganish, matnni kengroq talqin qilishga yordam beradi. Turli adabiy janrlardagi asarlarning uslubiy jihatlarini, badiiy vositalarning qo'llanilishi va ularning muallif tomonidan qanday maqsadlarda ishlatilgani ko'rib chiqiladi. Bu tahliliy yondashuv orqali asarning uslubi va tili o'quvchi uchun yanada tushunarliroq bo'ladi. Nutq uslubi va uslubiy bo'yoqlarni tushunish esa asar maqsadini, uning ifoda uslublarini va o'quvchiga ta'sirini to'g'ri anglash uchun zarurdir. Nutq uslubi va uslubiy bo'yoqning o'zni: Nutq uslubi va uslubiy bo'yoq asar tilining va uslubining muhim tarkibiy qismlari sifatida, yozuvchi yoki shoirning san'ati va fikrlarini o'quvchiga yetkazishning asosiy vositalaridir. Nutq uslubi, biror shaxs yoki guruh tomonidan tilning qanday ishlatilishini belgilab, badiiy va ilmiy uslublar orqali ma'lum bir g'oya va mazmunni aks ettiradi. Asar tili va uslubi: Badiiy asar tili yozuvchining dunyoqarashini, estetik didini va ichki holatini aks ettiradi. Har bir badiiy asar tili va uslubi, uning mazmunini, obrazlarini va g'oyalarini tushunishda katta ahamiyatga ega. Asar tili orqali yozuvchi o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini tasviriylarini obrazli tarzda ifodalaydi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Uslubiy bo'yoqning roli: Uslubiy bo'yoq, ya'ni stilistika, tilning badiiy jihatlarini o'rganadi va adabiy asarda foydalanilgan uslubiy vositalar (metafora, taqqoslash, epitetlar va boshqalar)ni tahlil qiladi. Bu vositalar yordamida yozuvchi o'quvchiga ta'sir qiladigan obrazlarni va rang-barang tasvirlarni yaratadi. Uslubning boyligi: Badiiy uslubda, yozuvchi o'z asarida so'z boyligini va turli uslubiy vositalarni ishlatib, tilning estetik jihatlarini boyitadi. Asar tili va uslubi o'quvchiga chuqur ta'sir etishi, mazmunning tasviriyligini va san'atlikligini ta'minlashi mumkin. Shu bilan birga, maqolada badiiy asar tili va uslubi orqali yozuvchi o'zining ma'naviy va estetik qarashlarini, g'oyalarini va dunyoqarashini ifodalash imkoniyatiga ega bo'lishi ko'rsatilgan. Adabiyotda til va uslublarni o'rganish, asarning ichki strukturasini va uning badiiy kuchini tushunishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodirov S. (2010). O'zbek tilining uslubiy tizimi. Toshkent: " O'zbekiston" nashriyoti.
2. Rahimov R. (2005). Badiiy adabiyotda uslub va tahlil. Toshkent: Sharq.
3. Axmedov E. (2007). Adabiy nutq va uning uslublari. Toshkent: Fan
4. Mansurov A. (2011). Adabiyotshunoslik asoslari. Toshkent: O'qituvchi

